

Міністерство освіти і науки України  
Національний технічний університет  
«Дніпровська політехніка»

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування



«ЗАТВЕРДЖЕНО»  
завідувач кафедри

Чикаренко І.А. \_\_\_\_\_  
«31» серпня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«Європейські інструменти громадянської smart-активності**  
**для сталого розвитку громад»**

Галузь знань .....	Всі
Спеціальність .....	Всі
Рівень вищої освіти .....	другий (магістерський)
Статус .....	вибіркова, яка спрямована на розвиток Soft Skills
Загальний обсяг .....	4 кредити ECTS (120 годин)
Форма підсумкового контролю	диференційований залік
Термін викладання .....	3-тя чверть
Мова викладання .....	Українська

Викладач: к.держ.упр., доц. Матвеева О. Ю.

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_ 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» \_\_ 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

Дніпро  
НТУ «ДП»  
2023

Робоча програма дисципліни «Європейські інструменти громадянської smart-активності для сталого розвитку громад» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. державного управління і місцевого самоврядування. Дніпро: НТУ «ДП», 2023. 15 с.

Розробники:

– Матвеева Ольга Юріївна – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування;

– Навумау Василь Миколайович – кандидат соціологічних наук, запрошений дослідник в межах проєкту «E-comUnity: Empowering communities for sustainable development in terms of digitalization» (ERASMUS Jean Monnet LS Type I and II).

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки здобувачів вищої освіти до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальності.

Погоджено рішенням науково-методичної комісії спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (протокол № 7 від 30 червня 2023 р.).

*Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.*

**ЗМІСТ**

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ .....	4
2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ .....	4
5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ .....	5
6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	7
6.1 Шкали .....	7
6.2 Засоби та процедури .....	7
6.3 Критерії .....	8
7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ..	12
8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	12

## 1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Мета дисципліни** – дослідження засадничих основ громадської smart-партисипації, що базується на знаннях та широкому застосуванні європейського досвіду управління спільним; знайомство із сучасними європейськими підходами до розвитку громад із залученням громадськості, зокрема, в цифровому просторі.

Основними завданнями є:

- ознайомлення студентів із теоретичними основами smart-менеджменту сталого розвитку громад;
- формування у студентів практичних навичок складання візії та підходів до сталої smart-трансформації міського середовища (соціальне, економічне, природне, інституційне);
- вміння визначати результати та ефекти застосування smart-підходів у менеджменті розвитку громад та спільному управлінні у повоєнній розбудові України.

У сукупності, досягнення поставлених задач дозволяє сформувати комплексне уявлення про можливості і перспективи застосування та розвитку інструментів громадської smart-партисипації, які забезпечуватимуть сталий розвиток українських громад в процесі її повоєнного відновлення та здобуття членства в ЄС..

## 2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
шифр ДРН	Зміст
ДРН – 01	Продемонструвати <i>знання</i> : термінології та концептуальних основ громадської партисипації для сталого розвитку громад; відповідних управлінських принципів та моделей в реальному та цифровому середовищі; особливостей та відмінних характеристик концептуальних підходів до формування та розвитку таких моделей в країнах ЄС
ДРН – 02	Виявити <i>розуміння</i> змісту базових основ громадської smart-партисипації з використанням широкого набору інструментів е-участі та проектного підходу; європейських цінностей, що лежать в основі побудови управлінських моделей такої партисипації; принципів управління спільним ресурсом та вирішення завдань сталого розвитку
ДРН – 03	Сформувати <i>уміння</i> та <i>навички аналізу</i> результатів та ефектів застосування smart-підходів у менеджменті розвитку громад та спільному управлінні під час повоєнної розбудови України; надавати <i>обґрунтовані висновки</i> , коментарі та структуровані <i>рекомендації</i> органам місцевого самоврядування на предмет удосконалення стратегій та політик розвитку міст і спільнот, зокрема, в частині партнерства з громадським сектором

## 3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення курсу ґрунтується на знаннях, отриманих з вивчених дисциплін на попередніх курсах. Опанування курсу ґрунтується на:

– загальних знаннях основ побудови системи публічного управління в Україні та розуміння ролі громадянина в процесах забезпечення спільного прискореного розвитку;

– вмінні розрізнення рівнів управління та механізмів цифрового управлінського впливу на кожному з них, врахування впливу різних факторів на об'єкти управління відповідного рівня;

– навичках визначати результати та ефекти застосування цифрових інструментів у публічному управлінні та спільному розвитку держави та суспільства.

#### **4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ**

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години			
		Денна / Вечірня		Заочна	
		аудиторні заняття	Самостійна Робота	аудиторні заняття	самостійна робота
Лекційні	60	20	40	-	-
Практичні	60	20	40	-	-
Лабораторні	-	-	-	-	-
Семінари	-	-	-	-	-
<b>РАЗОМ</b>	<b>120</b>	<b>40</b>	<b>80</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

#### **5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ**

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	<b>ЛЕКЦІЇ</b>	<b>60</b>
ДРН – 01	1. Ознайомлення з концепцією громадської партисипації та громадської активності як основного компоненту розбудови демократії та підтримки сталого розвитку	20
	2. Критичне мислення та протидія дезінформації у віртуальному просторі	
	3. Е-демократія: концепція та практичне втілення в країнах ЄС	
	6. Civic-tech або громадські технології для підсилення спроможності громад	
ДРН – 02	1. Ознайомлення з концепцією громадської партисипації та громадської активності як основного компоненту розбудови демократії та підтримки сталого розвитку	20
	2. Критичне мислення та протидія дезінформації у віртуальному просторі	
	3. Е-демократія: концепція та практика ЄС	
	4. Інструменти та технології громадянської партисипації в процесах повоєнної ревіталізації громад	
	6. Civic-tech або громадські технології для підсилення спроможності громад	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	7. Спільнодія та соціальний рух на прикладі країн ЄС	
ДРН – 03	3. Е-демократія: концепція та практика ЄС	20
	4. Інструменти та технології громадянської партисипації в процесах повоєнної ревіталізації громад	
	5. Цифрова грамотність як інструмент підсилення спроможності громадянського суспільства	
	6. Civic-tech або громадські технології для підсилення спроможності громад	
	7. Спільнодія та соціальний рух на прикладі країн ЄС	
	<b>Практичні заняття</b>	<b>60</b>
ДРН – 01	1. Ознайомлення з концепцією громадської партисипації та громадської активності як основного компоненту розбудови демократії та підтримки сталого розвитку	20
	2. Критичне мислення та протидія дезінформації у віртуальному просторі	
	3. Е-демократія: концепція та практичне втілення в країнах ЄС	
	6. Civic-tech або громадські технології для підсилення спроможності громад	
ДРН – 02	1. Ознайомлення з концепцією громадської партисипації та громадської активності як основного компоненту розбудови демократії та підтримки сталого розвитку	20
	2. Критичне мислення та протидія дезінформації у віртуальному просторі	
	3. Е-демократія: концепція та практика ЄС	
	4. Інструменти та технології громадянської партисипації в процесах повоєнної ревіталізації громад	
	6. Civic-tech або громадські технології для підсилення спроможності громад	
	7. Спільнодія та соціальний рух на прикладі країн ЄС	
ДРН – 03	3. Е-демократія: концепція та практика ЄС	20
	4. Інструменти та технології громадянської партисипації в процесах повоєнної ревіталізації громад	
	5. Цифрова грамотність як інструмент підсилення спроможності громадянського суспільства	
	6. Civic-tech або громадські технології для підсилення спроможності громад	
	7. Спільнодія та соціальний рух на прикладі країн ЄС	
	<b>РАЗОМ</b>	<b>120</b>

## 6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

### 6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

#### *Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»*

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

### 6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь/навичок, комунікації, автономії та відповідальності здобувача за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня або під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Здобувач на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються здобувачам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

### *Засоби діагностики та процедури оцінювання*

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота	визначення середньозваженого результату поточних контролів
практичні	контрольні завдання за темою	виконання завдань під час практичних занять		
	або індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком складовим, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі здобувача шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач під час заліку має право виконувати контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Значення оцінки за виконання контрольної роботи визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання контрольної роботи може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожної складової опису кваліфікаційного рівня НРК.

### **6.3 Критерії**

Реальні результати навчання здобувача ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії здобувача для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерію використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де  $a$  – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення;  $m$  – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.



**Загальні критерії досягнення результатів навчання для 6-го**  
**кваліфікаційного рівня за НРК**  
**(бакалавр)**

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<b><i>Знання</i></b>		
♦ концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: - концептуальних знань; - високого ступеню володіння станом питання; - критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	95-100
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
<b><i>Уміння/навички</i></b>		
♦ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Відповідь характеризує уміння: - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв'язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання	95-100
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності	70-73

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	при реалізації чотирьох вимог	
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	рівень умінь/навичок незадовільний	<60
<b>Комунікація</b>		
<ul style="list-style-type: none"> <li>♦ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації;</li> <li>♦ збір, інтерпретація та застосування даних;</li> <li>♦ спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово</li> </ul>	<p>Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- правильна;</li> <li>- чиста;</li> <li>- ясна;</li> <li>- точна;</li> <li>- логічна;</li> <li>- виразна;</li> <li>- лаконічна.</li> </ul> <p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- послідовний і несуперечливий розвиток думки;</li> <li>- наявність логічних власних суджень;</li> <li>- доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням;</li> <li>- правильна структура відповіді (доповіді);</li> <li>- правильність відповідей на запитання;</li> <li>- доречна техніка відповідей на запитання;</li> <li>- здатність робити висновки та формулювати пропозиції</li> </ul>	95-100
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами. Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами. Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)</p>	85-89
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)</p>	80-84
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)</p>	74-79
	<p>Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна</p>	70-73

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)	
	Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)	65-69
	Фрагментарне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
<b><i>Відповідальність і автономія</i></b>		
<ul style="list-style-type: none"> <li>◆ управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</li> <li>◆ спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</li> <li>◆ формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</li> <li>◆ організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</li> <li>◆ здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</li> </ul>	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію;</li> <li>- здатність до роботи в команді;</li> <li>- контроль власних дій;</li> </ul> <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів;</li> <li>- самостійність під час виконання поставлених завдань;</li> <li>- ініціативу в обговоренні проблем;</li> <li>- відповідальність за взаємовідносини;</li> </ul> <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- використання професійно-орієнтованих навичок;</li> <li>- використання доказів із самостійною і правильною аргументацією;</li> <li>- володіння всіма видами навчальної діяльності;</li> </ul> <p>4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- ступінь володіння фундаментальними знаннями;</li> <li>- самостійність оцінних суджень;</li> <li>- високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок;</li> <li>- самостійний пошук та аналіз джерел інформації</li> </ul>	95-100
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
	Рівень відповідальності і автономії фрагментарний	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

## 7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Технічні засоби навчання (комп'ютерне та мультимедійне обладнання).
2. MS Office (застосунок Teams).

## 8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

### Основні

1. Cooper, T. L., Bryer, T. A., & Meek, J. W. (2006). Citizen-centered collaborative public management. *Public administration review*, 66, 76-88.
2. Hintz A., Dencik L., Wahl-Jorgensen K. Digital Citizenship and Surveillance. *International Journal of Communication*. 2017. Vol. 11. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/5521>.
3. Homberg, F., & Costello, J. (2019). *Public service motivation and civic engagement*. Cham: Springer International Publishing.
4. Jones L. M., Mitchell K. J. Defining and measuring youth digital citizenship. *New Media & Society*. 2016. Vol. 18, Iss. 9. DOI: 10.1177/1461444815577797.
5. Marino, V., & Lo Presti, L. (2019). Increasing convergence of civic engagement in management: a systematic literature review. *International Journal of Public Sector Management*, 32(3), 282-301.
6. Matveieva O., Navumau V., Gustaffson M. Adoption of Public e-services versus Civic Tech Services: On the Issue of Trust and Citizen Participation in Ukraine. *Electronic Government: 21st IFIP WG 8.5 International Conference, EGOV 2022, Linköping, Sweden, September 6-8. 2022*. DOI: [https://dl.acm.org/doi/abs/10.1007/978-3-031-15086-9\\_2](https://dl.acm.org/doi/abs/10.1007/978-3-031-15086-9_2).
7. May, A., & Ross, T. (2018). The design of civic technology: factors that influence public participation and impact. *Ergonomics*, 61(2), 214-225.
8. Mossberger K., Tolbert C. J., Mcneal R. S. Digital Citizenship: The Internet, Society, and Participation. Massachusetts Institute of Technology. 2008. URL : [https://books.google.ee/books?hl=ru&lr=&id=LgJw8U9Z0w0C&oi=fnd&pg=PR7&dq=digital+citizenship&ots=DYVAwVaAXu&sig=xeT8kPD3E9SGhtaCf3dIJo-mC\\_A&redir\\_esc=y#v=onepage&q=digital%20citizenship&f=false](https://books.google.ee/books?hl=ru&lr=&id=LgJw8U9Z0w0C&oi=fnd&pg=PR7&dq=digital+citizenship&ots=DYVAwVaAXu&sig=xeT8kPD3E9SGhtaCf3dIJo-mC_A&redir_esc=y#v=onepage&q=digital%20citizenship&f=false)
9. O'Leary, R., Gerard, C., & Bingham, L. B. (2006). Introduction to the symposium on collaborative public management. *Public administration review*, 66, 6-9.

10. Rumbul, R., & Shaw, E. (2017). Civic tech cities. *MySociety Research*, 1.
11. Zhang, F., & Feeney, M. K. (2018). Managerial ambivalence and electronic civic engagement: The role of public manager beliefs and perceived needs. *Public Administration Review*, 78(1), 58-70.
12. Zhang, W., Lim, G., Perrault, S., & Wang, C. (2022). A Review of Research on Civic Technology: Definitions, Theories, History and Insights. arXiv preprint arXiv:2204.11461.
13. Воронкова, В. Г., Кивлюк, О. П., & Андрюкайтене, Р. (2023). Еволюція від активного відповідального громадянства до цифрового в контексті критичного мислення: досвід країн ЄС. *Humanities Studies*, (14 (91)), 23-34.
14. Рошук М. В. Transformation of Ukraine into a digital state: realization instruments. *Scientific Works of National Aviation University. Series: Law Journal "Air and Space Law"*. 2020. № 1(54). С. 86–93. URL: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.54.14544>.

### Нормативні документи

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
3. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>.
4. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission. Brussels, 3.3.2010. 37 p. URL: <https://cutt.ly/FN9sJdM>.

### Додаткові

1. Aragón, P., Alvarado Garcia, A., Le Dantec, C. A., Flores-Saviaga, C., & Saldivar, J. (2020, October). Civic Technologies: Research, Practice and Open Challenges. In *Conference Companion Publication of the 2020 on Computer Supported Cooperative Work and Social Computing* (pp. 537-545).
2. Lance B. W. Changing Citizenship in the Digital Age. *Civic Life Online: Learning How Digital Media Can Engage Youth*. Edited by W. Lance Bennett. The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. Cambridge, MA: The MIT Press, 2008. 1–24. doi: 10.1162/dmal.9780262524827.001.
3. Matveieva O. Development and implementation of civil society competencies as a humanistic resource for sustainable development of territories. *Capacities of territorial development: methodological principles of formation and enhancement*. 2017. P. 247–256. URL : <https://inlnk.ru/RjeaoA>.
4. McGuire M. Beyond flatland: when smart cities make stupid citizens. *City, Territory, Architecture*. 2018. № 5. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40410-018-0098-0>.
5. Sarker, A. E., & Hassan, M. K. (2010). Civic engagement and public accountability: an analysis with particular reference to developing countries. *Public Administration & Management*, 15(2).
6. Skaržauskienė, A., & Mačiulienė, M. (2020, October). Mapping international civic technologies platforms. In *Informatics* (Vol. 7, No. 4, p. 46). MDPI.
7. Suárez, D. F., & Lee, Y. (2011). Participation and Policy: Foundation support for community organizing and civic engagement in the United States. *Public Management Review*, 13(8), 1117-1138.
8. Tsai, C. C., Stritch, J. M., & Christensen, R. K. (2016). Eco-helping and eco-civic

engagement in the public workplace. *Public Performance & Management Review*, 40(2), 336-360.

9. Дрaбюк, С. (2022). Пропаганда та її види. Шляхи протидії пропаганді. *Аналітично-порівняльне правознавство*, (1), 153-157.

10. Животова, К. В. (2023). Механізми протидії дезінформації в сучасному інформаційному середовищі: економічний аспект. *Стратегія економічного розвитку України*, 52, 5-16

11. Марущак, А. І. (2022). Передумови для формування правових механізмів протидії дезінформації в соціальних медіа у контексті національної безпеки: постановка проблеми. *Інформація і право*, (1 (40)), 82-88.

12. Матвеева, О. Ю. (2022). Гендерний мейнстримінг процесів розбудові цифрової демократії в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. № 6*. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/18>

13. Панченко, О. А. (2021). Інституційне забезпечення процесів протидії російській інформаційній експансії та пропаганді в сучасному світі. *Інформація і право*, (3 (38)), 28-34.

14. Пігарев, Ю. Б. (2020). Govtech та civic tech: цифрове урядування та врядування. *ВВК* 79, 818.

15. Пігарев, Ю. Б. (2020, April). Ландшафт прикладного рівня ІТ-архітектури об'єднаної територіальної громади. In *Scientific Achievements of Modern Society. Abstracts of the 9th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom (pp. 875-883).

16. Тілікіна, Н. В. (2021). Медіа-, інформаційна і комп'ютерна грамотність як компоненти цифрової грамотності. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, 29, 46-56.

### **Інформаційні ресурси**

1. Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.org/plan-zakhodiv-zvykonannia-uhody>

2. Офіційний сайт КМУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/nacionalna-rada-ukrayini-z-pitan-rozvitku-nauki-i-tehnologij>

Навчальне видання

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни  
«Європейські інструменти громадянської smart-активності  
для сталого розвитку громад»  
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти  
всіх спеціальностей

Розробники:  
Матвеева Ольга Юріївна,  
Навумау Василь Миколайович

У редакції авторів

Підготовлено до виходу в світ  
у Національному технічному університеті  
«Дніпровська політехніка».  
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842  
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19